

ဓာတ်မှန်ပညာ၊ နှလုံးနှင့်သွေးကြောရောဂါကု ဆေးပညာနှင့် ခွဲစိတ်ပညာ၊
စိတ်ကျန်းမာရေးပညာတို့မှ ဆေးပညာရှင်ကြီးများနှင့် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းမှု အစည်းအဝေးပွဲတွင်
ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားခဲ့သည့် မိန့်ခွန်းကောက်နုတ်ချက်

ဆေးတက္ကသိုလ်(၁)၊ ရန်ကုန်မြို့

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၅)ရက်

- ဒီညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲရဲ့ အဓိကရည်ရွယ်ချက်ကတော့ ဓာတ်မှန်ပညာရပ်နယ်ပယ် (radiological domain)ကို ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရန်အတွက် အဆင့်လိုက်၊ အပိုင်းလိုက်ဆောင်ရွက်သွားနိုင်ရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးသွားရန်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အခြားဘာသာရပ်နယ်ပယ် domain တစ်ခုချင်းစီ တိုးတက်ဖို့လည်း ဆောင်ရွက်နေပါတယ်။ လာမယ့်(၂)နှစ်အတွင်းမှာ ကုသရေးလုပ်ငန်းနယ်ပယ်ကို ယခုထက်ပိုမိုတိုးတက်အောင် အလေးပေးဆောင်ရွက်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- သက်ဆိုင်ရာဓာတ်မှန်ပညာရှင်များ၊ နှလုံးနှင့်သွေးကြောရောဂါကုပါရဂူများ၊ ပါမောက္ခများ၊ ဆေးပညာနှင့် ခွဲစိတ်ပညာရှင်များနှင့် စိတ်ကျန်းမာရေးပညာရှင်ကြီးများက မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်အလိုက် အကြံဉာဏ်များပေးကြဖို့ မေတ္တာရပ်ခံပါတယ်။ လိုအပ်ချက်တွေကို စဉ်းစားအကြံပြုရာမှာ ဦးစားပေးအစီအစဉ်အလိုက် လိုအပ်ချက်များနှင့် မရှိမဖြစ်ရှိရမည့်ပစ္စည်းများ (essential items) ကို တင်ပြပေးရန်ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့က အဆင့်လိုက် အပိုင်းလိုက် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားမှာဖြစ်ပါတယ်။
- လူနာတစ်ဦးချင်းစီရဲ့ ဖြစ်ပွားနေသော ရောဂါအမျိုးအစားနှင့် အခြေအနေတို့ကို တိကျစွာသိရှိနိုင်စေရန်အတွက် ဓာတ်ခွဲ၊ ဓာတ်မှန်နှင့် ရောဂါဗေဒပညာရပ်တို့သည် အဓိကကျပါတယ်။ ဓာတ်မှန်ပညာရပ်နှင့် ရောဂါရှာဖွေစစ်ဆေးမှုပညာရပ်များ ကောင်းမွန်ခြင်းဖြင့် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုကို မှန်ကန်စောစီးစွာသိရှိပြီး ကုသမှုပေးနိုင်ခြင်း၊ ကုသမှုကို ထိရောက်စွာ အထောက်အကူပြုနိုင်ခြင်းနှင့် သက်သာပျောက်ကင်းမှုအခြေအနေကို ဆန်းစစ်ကြည့်ရှုနိုင်ခြင်းစတဲ့ အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိနိုင်ကာ လူနာများရဲ့အသက်ကို ကုသကယ်တင်နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဓာတ်မှန်ပညာရပ်ဆိုတာ လူနာတွေကို ကုသမှုပေးရာမှာ ရောဂါကုသမှုပုံစံကို ဆုံးဖြတ်မှုပေးနိုင်တဲ့ ပညာရပ်တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ဓာတ်မှန်ပညာဆိုတာ သီးသန့်တစ်ခုတည်း ရပ်တည်နေတဲ့ ဘာသာရပ်မဟုတ်ပါဘူး။ ပြန်ကြည့်တဲ့အခါမှာ radiology က အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ clinician ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ surgeon တစ်ယောက်ပဲဖြစ်ဖြစ် မိုးပျံအောင်တော်နေနေ radiology နဲ့ Laboratory

က မှန်ကန်စွာမပံ့ပိုးနိုင်ရင် သူတို့ရဲ့ line of treatment, prognosis ကအစ လုံးဝပြောင်းလဲသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- Radiologist နဲ့ medical specialists တွေအကုန်လုံးက ညီအကိုမောင်နှမလိုတွဲပြီး လုပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ physician တစ်ယောက် surgeon တစ်ယောက်ဟာ radiologist ကို လုံးဝ အားကိုးရပါတယ်။ radiologist ဖတ်တာ မှားသွားရင် သူတို့ရဲ့ line of treatment, line of thinking တွေက opposite direction ဖြစ်သွားနိုင်တဲ့အတွက် radiology ဟာ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ treatment response ရှိ/မရှိ ဆိုတာက radiology ဖြင့်လည်း သိနိုင်ပါတယ်။
- Radiologist တွေအရေးကြီးသလို radiographer ရဲ့ role ကိုမေ့လို့မရပါဘူး။ သူတို့က သေသေချာချာရိုက်ပေးမှသာလျှင် ဆရာတို့ သေသေချာချာဖတ်လို့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ radiographer တွေ မိုးပျံအောင်တော်နေနေ ဓာတ်မှန်စက်မကောင်းရင်လည်း လုံးဝမရပါဘူး။ စက်နဲ့ပတ်သက်ပြီး တော့ အရည်အသွေးကအစ၊ ဖြန့်ဖြူးထားတဲ့ အရေအတွက်၊ ဝယ်တဲ့စက်အမျိုးအစားကအစ အကုန်လုံး ၂၀၁၆ ခုနှစ်ကနေပြီးတော့ အခုအချိန်ထိ အချက်အလက်တွေ အကုန်လုံးရပြီဖြစ်ပါတယ်။ ဘာစက်တွေဝယ်တယ်၊ ဘယ်လောက်ရှိလဲ၊ ဘယ်ဆေးရုံတွေကို ဘယ်လောက် mA ရှိတဲ့ စက်တွေပေးတယ်ဆိုတာ အကုန်လုံးစာရင်းဇယားတွေ ရှိပါတယ်။
- အခုဆိုရင် comparative analysis of state and regional hospitals လုပ်ပါမယ်။ comparative analysis of 200 bedded hospitals, comparative analysis of 100 bedded hospitals တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်အလိုက် နှိုင်းယှဉ်မှုတွေ လုပ်တော့မှာဖြစ်တယ်။ in terms of HRH, in terms of supplies and equipment, in terms of patients တွေကအစ checklist နဲ့ ဆန်းစစ်သုံးသပ်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အဆင့် ဆေးရုံကြီးများ၊ ခုတင်(၂၀၀)နှင့် (၁၀၀) ဆေးရုံများ၏ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းအင်အား၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလွှမ်းခြုံတဲ့ လူဦးရေ၊ လူနာအရေအတွက်၊ ရောဂါဖြစ်ပွားမှုအမျိုးအစားနှင့်အရေအတွက် စတဲ့အချက်များကို ခြုံငုံသုံးသပ်လျက်ရှိပြီး ဆေးရုံအလိုက် လိုအပ်ချက်နှင့်အညီ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာနဲ့ သာတူညီမျှ ဖြည့်ဆည်းပေးရန် စီစဉ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။
- Radiologist ရဲ့ Radiologist acumen ဟာ directly proportional to the quality of machine as well as the brand of the machine. စက်တွေကိုဘယ် brand တွေ ဝယ်ရမလဲ

ဆိုတာ ဆရာတို့က ကျွန်တော်တို့ကို အကြံဉာဏ်ပေးစေချင်ပါတယ်။ ဈေးနည်းနည်းကြီးရင်ကြီး ပါစေ အရည်အသွေးကောင်းဖို့လိုပါတယ်။ ဘယ်စက်တွေကကြာရှည်ခံတယ်၊ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်း ရတာလွယ်ကူတယ်၊ စက်နှင့်သက်ဆိုင်တဲ့ ancillary equipment, spare equipment တွေ အများကြီးရှိပါတယ်၊ ဘာတွေဝယ်ရမလဲဆိုတာကို ဆရာတို့သေချာ လုပ်ပေးစေချင်ပါတယ်။

- ပညာရပ်ဆိုင်ရာ စွမ်းရည်မြင့်မားရုံသာမက ရောဂါရှာဖွေစမ်းသပ်မှုနှင့် ကုသမှုအထောက် အကူပြုဆေးပစ္စည်းနှင့် စက်ကိရိယာများရဲ့ အရည်အသွေးကောင်းမွန်မှန်ကန်ခြင်းဟာလည်း အဓိကကျတာမို့ ဝန်ကြီးဌာနမှ အရည်အသွေးမြင့်မားပြီး တာရှည်ခံကာ ရင်းနှီးသုံးစွဲရသော ဘဏ္ဍာငွေနှင့်ထိုက်တန်တဲ့ ကုသမှုအကျိုးကျေးဇူးများရရှိနိုင်တဲ့ ဆေးပစ္စည်းနှင့်စက်ကိရိယာများ ဝယ်ယူထောက်ပံ့ပေးသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ဓာတ်မှန်ပညာ၊ ရောဂါဗေဒပညာရပ်အပါအဝင် ဆေးပညာရပ်များအားလုံးဟာ သီးခြားဆောင်ရွက် ကုသမှုပေးရတဲ့ ပညာရပ်များမဟုတ်ဘဲ ပညာရပ်ဆိုင်ရာအမြင်များ ဖလှယ်ခြင်းဖြင့် စုစည်း ချိတ်ဆက် ကုသမှုပေးရခြင်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်က အဲဒါတွေကို quick reviews လုပ်မယ်၊ systematically လုပ်မှာဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံခြားကို MRI training two weeks, CT training two weeks, angiogram, mammography, သင်တန်းများ စေလွှတ်ထားတာတွေ အကုန်လုံးပြန်ကြည့်ပါမယ်။
- နောက်တစ်ချက်က သင့်တော်တဲ့ နိုင်ငံတကာဂျာနယ်တွေကို ဆရာတို့လိုချင်ရင် ဝန်ကြီးဌာနမှ ဝယ်ယူထောက်ပံ့ပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ MD link ဆိုတဲ့ website ရှိပါတယ်၊ အဲဒီမှာလည်း အချက်အလက်တွေ အကုန်ပါပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်ကတော့ Master တက်နေတဲ့သူနဲ့ ပါရဂူဘွဲ့တက်နေတဲ့သူတွေ ဆရာတို့ အချင်းချင်း brainstorm လုပ်စေချင်ပါတယ်။ သူတို့သင်နေတာ ကောင်းလား/မကောင်းဘူး လား၊ ဘာပြင်ရမလဲဆိုတာ professor တွေက ကျောင်းသားတွေနဲ့ အလွတ်သဘော ဆွေးနွေး စေချင်ပါတယ်။ ဆရာတို့တက်နေတဲ့ MSc radiology ကို ဘယ်လိုကောင်းအောင်လုပ်မလဲ ဆိုတာ စဉ်းစားစေချင်ပါတယ်။ MSc radiology တက်နေတဲ့သူတွေကို တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် အဆင့်ဆေးရုံကြီးများမှာ (၃)လ၊ (၄)လသွားပြီး သင်လည်းသင်၊ ဝန်ဆောင်မှုလည်းပေး လုပ်စေ ချင်ပါတယ်။ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှ နေစရာ စီစဉ်ပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။

- နောက်တစ်ချက်က ဆေးတက္ကသိုလ် (၁)၊ (၂)၊ မန္တလေး၊ မကွေးတို့မှာရှိတဲ့ radiology နဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်အခြေအနေ ဘယ်လိုရှိတယ်ဆိုတာကို လေ့လာသုံးသပ်ဖို့ လိုအပ်ပြီး ရာထူးတိုးပေးသင့်တဲ့သူတွေကို တိုးပေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဆေးရုံတွေကိုသွားကြည့်တဲ့အခါ radiographer တွေမှာ dosimeter တွေမရှိပါဘူး။ ဓာတ်ရောင် ခြည်ဘေးအန္တရာယ်အပါအဝင် လုပ်ငန်းခွင်ဘေးကင်းစေရေးအတွက်ကိုလည်း အထူးအလေးထား ဆောင်ရွက်သွားရမှာဖြစ်ပြီး ဝန်ကြီးဌာနမှလည်း လိုအပ်တာတွေကို ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ပေးသွား မှာဖြစ်ပါတယ်။ သုတေသနနှင့်ဆေးပညာကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စွမ်းရည်မြှင့်သင်တန်းများကို လည်း အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါတယ်။ သုတေသနလုပ်ငန်းတွေကိုလည်း နိုင်ငံတကာမှ တက္ကသိုလ်များ၊ ပညာရှင်များနှင့် ချိတ်ဆက်ပြီး Multi-centric Research များကို လည်း ပိုမိုဆောင်ရွက်သွားကြစေလိုပါတယ်။
- သုတေသနနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပြင်ဦးလွင်မြို့မှာ research ethics, responsible conduct of research, research management, data presentation, data analysis, report writing တို့ကို series of certificate course တွေကို မကြာခင်မှာ စလုပ်တော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ data presentation နဲ့ data analysis တို့ဟာ တွဲလုပ်ရမှာဖြစ်ပြီး certificate ပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။ MSc တက်နေတဲ့ radiology တင်မကပါဘူး၊ ကျန်တဲ့ MSc တက်နေတဲ့သူတွေလည်း မဖြစ်မနေ တက်ရပါမယ်။ အထူးသဖြင့် လူနာတွေနဲ့လုပ်တဲ့ research လုပ်မယ်ဆိုရင်တော့ International Conference on Harmonization-Good Clinical Practice ICH-GCP ကို မသိလို့မရပါဘူး။ အဲဒါမသိရင် Ethics Review Committee, Institutional Review Board(IRB) တင်ရင် ကျသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- နိုင်ငံတကာမှ ပညာရှင်ကြီးများကို ဖိတ်ခေါ်ပြီး ပညာရပ်ဆိုင်ရာ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲများ ယခုထက် ပိုမိုပြုလုပ်သွားစေလိုပါတယ်။ အဲဒီလိုပြုလုပ်မယ့် အစီအစဉ်များ၊ ဟောပြောမည့်ပုဂ္ဂိုလ်၊ အကြောင်းအရာ၊ နေ့ရက်၊ အချိန် စတာတွေကိုလည်း နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးရှိ ဆေးပညာရှင်များ သိရှိပါဝင်နိုင်စေရေး ကြော်ငြာအသိပေးရန် လိုအပ်ပါတယ်။ electronic notice board တွေနဲ့ ကြော်ငြာပေးရပါမယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ CPD, CME တွေကို mobile tablet သုံးပြီးတော့ တိုက်ရိုက် လုပ်တော့မှာဖြစ်ပါတယ်။

- တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်မှာ X-ray machine တွေကို ဖြန့်ဖြူးထောက်ပံ့ဖြန့်ဝေတဲ့အခါမှာ အဲဒီဒေသရဲ့ လူဦးရေကိုကြည့်ရပါမယ်၊ လူနာအရေအတွက်ကို ကြည့်ရပါမယ်၊ ရောဂါအမျိုးအစား (type of disease) ကြည့်ပြီးမှ လိုရင်လိုသလို ပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှစပြီး ဝယ်တဲ့ စက်ပစ္စည်းစာရင်း၊ ဈေးနှုန်းနဲ့ဝယ်ယူတဲ့ ကုမ္ပဏီစာရင်းတွေကို ပါမောက္ခ/ဌာနမှူးထံ ပို့ပေးပြီး ပြန်ပြီးလေ့လာသုံးသပ်မှု လုပ်စေချင်ပါတယ်။ ဒီနှစ်မှာ ဒီစာရင်းကို ကြည့်ပြီးတော့ ဘာတွေ ဝယ်သင့်လဲဆိုတာကို ဆရာတို့စဉ်းစားစေချင်ပါတယ်။
- နိုင်ငံတကာမှ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုများကိုလည်း မျက်မြင်မပြတ်စေရေး လေ့လာ ဆောင်ရွက်သွားကြရန် လိုအပ်ပါတယ်။ နိုင်ငံတွင်း သင်ကြားလျက်ရှိတဲ့ ဘွဲ့လွန်သင်တန်းများ ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေရေးအတွက် မွမ်းမံပြင်ဆင်သင့်တဲ့အချက်များကိုလည်း အကြံပြု သွားကြစေလိုပါတယ်။ ဓာတ်မှန်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ စဉ်ဆက်မပြတ် ဆေးပညာသင်ကြားရေး စွမ်းရည်မြှင့်သင်တန်းများ ပြုလုပ်ရာမှာ ဆေးတက္ကသိုလ်များမှာရှိတဲ့ ဆေးပညာသင်ကြားမှုဌာန (medical education unit) များ၊ မြန်မာနိုင်ငံဆေးပညာရှင်အသင်းနှင့် ဓာတ်မှန်ပညာရှင်များ အသင်းတို့ရဲ့ အကူအညီရယူဆောင်ရွက်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ပညာရပ်ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ကိုက်ညီဆီလျော်မည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ကိုလည်း ဝိုင်းဝန်းအကြံပြု ဆောင်ရွက်သွားကြပါရန် တိုက်တွန်းပြောကြားရင်း နိဂုံးချုပ်အပ်ပါ တယ်။

အခမ်းအနားတက်ရောက်သူများစာရင်း -

- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်များ
- ဆေးတက္ကသိုလ်(၁)ရန်ကုန်၊ ဆေးတက္ကသိုလ်(၂)ရန်ကုန်နှင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနည်းပညာ တက္ကသိုလ်တို့မှ ပါမောက္ခချုပ်များ၊
- ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊
- ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးရှိ ဗဟိုအဆင့်ဆေးရုံကြီးများမှ ဆေးရုံအုပ်ကြီးများ၊
- ဓာတ်မှန်ဌာန၊ နှလုံးနှင့်သွေးကြောရောဂါကုဌာနနှင့် စိတ်ရောဂါကုသမှုဌာနများမှ ပါမောက္ခ/ ဌာနမှူးများ၊ အထူးကုဆရာဝန်ကြီးများ၊ ပညာရှင်များ၊
- ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနည်းပညာတက္ကသိုလ်(ရန်ကုန်)၊ ဓာတ်မှန်ပညာဌာနမှ ပါမောက္ခ/ဌာနမှူး၊
- မြန်မာနိုင်ငံဆေးကောင်စီမှ ပါမောက္ခ/ဌာနမှူး(နှလုံးခွဲစိတ် - အငြိမ်းစား)

- UK နိုင်ငံ St Bartholomew's Hospital နှင့် Queen Mary University of London မှ နှလုံးခွဲစိတ်ကုသမှုပညာ ပါမောက္ခဒေါက်တာအောင်ရဲဦး
- တာဝန်ရှိသူများ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏လက်ရေမှုမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။)